

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИШОЇ
ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 054 «СОЦІОЛОГІЯ»
УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ)**

МАРІУПОЛЬ - 2021

УДК 316.4(075.8)

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізації» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» усіх форм навчання) / укл. Т. М. Іванець. Маріуполь: МДУ, 2021. 59 с.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізації» розраховані на студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» усіх форм навчання. Ця дисципліна входить до циклу загальної підготовки студентів спеціальності 054 «Соціологія» та передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти знань про закономірності соціального розвитку та особливості соціальних змін в умовах глобалізацій. Методичні рекомендації містять загальний опис, мету та завдання, перелік та опис компетенцій, що формуються у студентів у межах вивчення навчальної дисципліни, методи навчання та методи контролю, основні теоретичні відомості, порядок і рекомендації щодо виконання роботи та форми звітності студентів, контрольні питання за темами, тести для самоконтролю; орієнтовний перелік питань до екзамену, опис змісту індивідуального навчально-дослідного завдання та методичні рекомендації щодо його виконання, розподіл балів за виконаними завданнями, список рекомендованої літератури. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізації» складено на підставі відповідних нормативних вимог Міністерства освіти і науки України.

Рецензенти: Б. В. Слющинський, д.с.н., професор, професор кафедри філософії та соціології МДУ
 О. С. Цибулько, к.і.н., доцент, доцент кафедри філософії та соціології МДУ

Затверджено на засіданні вченої ради історичного факультету Маріупольського державного університету (протокол №6 від «17» лютого 2021 р.)

© Іванець Т. М., 2021 рік
© МДУ, 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ.....	7
ПЕРЕЛІК ТА ОПИС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	8
МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ	10
ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ	11
ПЛАНИ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	15
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ЗА ТЕМАМИ	30
ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	34
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	47
ОПИС ЗМІСТУ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	51
РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ	53
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	54

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Теорія соціальних змін та глобалізації» входить до циклу загальної підготовки студентів спеціальності 054 «Соціологія». Курс пов'язаний з дисциплінами соціогуманітарного спрямування.

Передумови для його вивчення є опанування дисциплін загальної підготовки як «Історія України», «Історія української культури», дисциплін професійної підготовки «Вступ до фаху», «Історія соціології», «Загальні соціологічні теорії» та формування на основі їх вивчення необхідних навичок.

В результаті опанування навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізації» здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- теоретичні підходи в дослідженні соціальних змін;
- концептуальні засади вивчення глобалізації;
- особливості соціальних процесів та динаміку змін у соціальних інститутах;
- основні тенденції глобалізаційних процесів в сучасному світі;
- роль соціальних рухів та революцій у соціальних змінах;
- соціальну складову гібридних війн;
- особливості соціальних змін в сучасній Україні.

вміти:

- виділяти причини і наслідки соціальних змін;
- знаходити латентні функції процесів;
- складати вірогідні прогнози подій.

оволодіти навичками:

- оперування професійною термінологією предметної галузі;
- ідентифікації та оцінювання предметної проблематики;

- зіставлення та узагальнення матеріалу з опрацьованих наукових джерел;
- аналізу та прогнозування процесів в суспільстві.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4 заочна форма – 5	Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»	Нормативна	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Соціологія» Спеціальність 054 Соціологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідницьке завдання за вибором студента		Семестр	
		2-й	
		Лекції	
Загальна кількість годин: денна форма – 120 заочна форма – 150		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
	20 год.	10 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7	Освітній рівень «Бакалавр»	Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		72 год.	117 год.
		Індивідуальні завдання	
8 год.	13 год.		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40/80год. (33/67%)

для заочної форми навчання – 20/130год. (13/87%)

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Кількість годин					
	денна форма						заочна форма					
	усьог	у тому числі					усьог					
		л	с	л	інд	с.р		л	с	л	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН. КОНЦЕПЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ												
Тема 1. Соціальні зміни як об'єкт вивчення соціології	12	2	2	-	-	8	15	2	2	-	-	13
Тема 2. Еволюційні та циклічні теорії соціальних змін	12	2	2	-	-	8	14			-	-	13
Тема 3. Функціоналістська, конфліктологічна, діяльнісно-структурна концепції соціальних змін. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства	14	2	4	-	-	8	14			-	-	13
Тема 4. Теорії глобалізації	12	2	2	-	-	8	17	2	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	50	8	10	-	-	32	60	4	4	-	-	52
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН												
Тема 5. Соціальні процеси та соціальний розвиток	12	2	2	-	-	8	15	2	2	-	-	13
Тема 6. Особливості процесів глобального розвитку в сучасному світі	12	2	2	-	-	8	15			-	-	13
Тема 7. Суспільні рухи як фактор соціальних змін	12	2	2	-	-	8	15	2	2	-	-	13
Тема 8. Особливості суспільних рухів в сучасному світі	12	2	2	-	-	8	15			-	-	13
Тема 9. Революція як форма соціальних змін. Особливості революцій кінця ХХ – початку ХХІ століть	14	4	2	-	-	8	17	2	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 2	62	12	10	-	-	40	77	6	6	-	-	65
ІНДЗ	8	-	-	-	8	-	13	-	-	-	13	-
Усього годин	120	20	20	-	8	72	150	10	10	-	13	117

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізація» є формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про закономірності соціального розвитку та особливості соціальних змін в умовах глобалізацій.

Завданнями вивчення дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізація» є:

- ознайомити з основними понятійними категоріями;
- дати комплексне уявлення про основні теорії соціальних змін та глобалізації;
- дослідити особливості впливу глобалізаційних процесів на суспільство;
- визначити характерні риси соціальних рухів та революцій, їх місце в теорії соціальних змін
- сформулювати вміння визначати особливості розвитку сучасних суспільств та робити прогнози.

ПЕРЕЛІК ТА ОПИС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Відповідно ОПП навчальна дисципліна «Теорія соціальних змін та глобалізації»

сприяє досягненню наступних результатів навчання:

РН-3. Грунтовні знання з гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, галузевих та спеціальних соціологічних теорій, викладання яких зорієнтоване на можливість практичного застосування отриманих теоретичних знань.

РН-4. Базові уявлення про сучасну методологію наукових досліджень в галузі соціології методи емпіричної соціології соціальні технології, зокрема методики та прийоми проведення PR-кампаній;

РН-7. Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з фундаментальних та професійних дисциплін в процесах отримання та опрацювання, представлення наукової інформації, її практичного застосування в соціальних технологіях.

забезпечує формування та розвиток таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності

КЗ-3. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово.

КЗ-6. Здатність до самостійного навчання новим методам дослідження і до зміни наукового та науково-виробничого профілю своєї професійної діяльності.

КЗ-8. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. Співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, виконувати різні ролі й функції в колективі, проявляти ініціативу, підтримувати та керувати взаєминами з іншими.

КЗ-9. Здатність діяти соціально відповідально та громадські свідомо. Орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

КП-1. Вміння спланувати соціологічне дослідження та скласти соціологічну звітність.

КП-5. Здатність освоювати нові теорії, моделі, методи дослідження та навички розробки нових методичних підходів з урахуванням цілей і завдань дослідження.

КП-6. Здатність і готовність використовувати знання методів і теорій соціальних і гуманітарних наук при здійсненні експертної, консалтингової та аналітичної діяльності.

КП-7. Вміння використовувати соціологічні методи дослідження для вивчення актуальних соціальних проблем і для ідентифікації потреб та інтересів соціальних груп

КП-9. Здатність і готовність до планування та здійснення проектних робіт у галузі вивчення громадської думки, організації роботи маркетингових служб, проведення соціальної експертизи політичних і науково-технічних рішень.

КП-10. Здатність вільно користуватися сучасними методами збору, обробки та інтерпретації комплексної соціальної інформації (відповідно до профілю ООП магістратури) для постановки і вирішення організаційно-управлінських завдань, у тому числі що знаходяться за межами безпосередньої сфери діяльності

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Методика вивчення навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізації» для здобувачів вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» ґрунтується на єдності лекційних та семінарських занять. При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Підготовка до семінарських занять вимагає від студентів систематичного опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури; підготування виступів та доповідей згідно з питаннями плану семінару. Семінарські заняття з курсу забезпечують закріплення теоретичних знань, опанування навичками організації комунікації в установах, сприяють розвитку у студентів здатності до самонавчання та самовдосконалення.

Обов'язковою формою набуття нових знань та навичок з навчальної дисципліни є виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ).

Вивчення дисципліни передбачає виконання самостійної роботи, яка включає у себе опрацювання лекційного матеріалу при підготовці до семінарських занять та опрацювання теоретичних і практичних питань з навчальної дисципліни. Мета самостійної роботи – опрацювати додаткову інформацію з теоретичних питань, розглянутих на лекціях, що дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття. Застосовуються наступні види контролю: тестування, виконання контрольних робіт, усне опитування під час занять. Підсумковою формою контролю являється залік, який може проводитися усно (за екзаменаційними білетами) або письмово (тестування).

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Змістовий модуль № 1. Теоретичні підходи в дослідженні соціальних змін. Концепції глобалізації.

Тема 1. Соціальні зміни як об'єкт вивчення соціології

Мета, завдання та структура навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізація». Поняття «соціальні зміни» у соціологічній науці. Його зв'язок з понятійними категоріями «соціальна динаміка», «соціальний розвиток», «соціальний процес». Ознаки соціальних змін. Причини виникнення. Рівні та характер соціальних змін. Класифікація соціальних змін. Основні форми їх прояву. Мотиви неприйняття суспільством соціальних змін. Інновації як різновид соціальних змін.

Тема 2. Еволюційні та циклічні теорії соціальних змін

Перші еволюційні теорії соціальних змін О. Конта та Г. Спенсера. Еволюційна теорія Лестера Уорда. Еволюціоністські теорії в працях українських соціологів М. Ковалевського, М. Грушевського. Неоеволюційний підхід до вивчення соціальних змін: Г. та Дж. Ленські, Л. Байт, Дж. Стюарт.

Циклічні теорії соціальних змін Н. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі. Соціологічні теорії циклічних змін. В. Парето: циркуляція еліти. Соціокультурна теорія П. Сорокіна.

Тема 3. Функціоналістська, конфліктологічна, діяльнісно-структурна концепції соціальних змін. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства

Функціоналістська модель Т. Парсонса та У. Огборна. Класове суспільство К. Маркса. Конфліктологічна модель Л. Козера та Р. Дарендорфа. С. Гантінгтон про зіткнення цивілізацій у XXI ст. Діяльнісно-структурні концепції соціальних змін. М. Арчер і теорія морфогенеза. А. Етцйоні і активне суспільство. Е. Гідденс і теорія структурації. Поняття

динамічного соціального поля як альтернативна модель теорій соціальних змін (теорія П.Штомпки).

Теорії індустріального суспільства І. Росту, Р. Арона, Дж. Гелбрейта, Ж. Еллюля. Теорії постіндустріального суспільства Г. Белла, А. Тоффлера, А. Турена, Г. Макклуюена, З. Бжезинського, М. Кастеллса, З.Баумана.

Тема 4. Теорії глобалізації

Поняття «глобальне» та «глобалізація». Початок розробки теорій глобалізації. Теорія світ-системи І. Уоллерстайна. Теорії глобальної системи. Е. Гідденс «Наслідки сучасності» (1990 р.). Л. Склер «Соціологія глобальної системи» (1991 р.). Теорії глобальної соціальності. Модель «світової культури» (Р. Робертсон). Моделі глобального простору У. Бека і Г. Терборна. Детериторіалізація соціального в теоріях А.Аппадурі та М.Уотерса. «Глобальне суспільство»: поняття, особливості становлення та розвитку. Види глобального суспільства.

Змістовий модуль 2. Сучасне суспільство в контексті соціальних змін

Тема 5. Соціальні процеси та соціальний розвиток

Поняття «соціальний процес». Ознаки соціальних процесів. Критерії типологізації та класифікація соціальних процесів. Поняття «соціальний розвиток». Соціальний прогрес та регрес як характеристики соціального розвитку. Теорія соціального прогресу. Управління соціальними процесами. Система соціального управління. Соціальна політика. Особливості соціальних процесів в сучасному українському суспільстві.

Тема 6. Особливості процесів глобального розвитку в сучасному світі

Поняття «глобальний розвиток». Соціологічне трактування глобалізації. Ідеологічні напрямки філософії глобального розвитку: ліберальний, марксистський, культурологічний. Основні тенденції сучасних глобалізаційних процесів. Ракурси глобального розвитку: соціально-економічний, соціально-політичний, соціокультурний. Економічна,

політична, культурна глобалізація. Мегатенденції глобального цивілізаційного процесу: культурна поляризація, культурна асиміляція, культурна гібридизація, культурна ізоляція. Наслідки глобалізації. Феномен глокалізації. Вплив процесів глобалізації на розвиток сучасного українського суспільства.

Тема 7. Суспільні рухи як фактор соціальних змін

Підходи до визначення поняття «суспільні рухи». Парадигми суспільних рухів. Парадигма колективної поведінки. Парадигма колективної дії або мобілізації ресурсів. Парадигма «нових суспільних рухів». Основні характеристики суспільного руху. Стадії розвитку суспільного руху. Причини виникнення та класифікація суспільних рухів. Особливості вивчення суспільних рухів.

Тема 8. Особливості суспільних рухів в сучасному світі

Протестні рухи. Поняття «протестний рух». Характерні риси протестних рухів. Класифікація протестних рухів. Протестних рух в Україні. Молодіжний рух. Підходи до поняття «молодіжний рух». Вибух молодіжних рухів в Європі та США у 1960-х роках. Особливості розвитку та періодизація молодіжного руху в Україні. Молодіжні організації: поняття та ознаки. Процес створення молодіжної організації. Функції молодіжної організації. Структура молодіжного руху. Студентський рух. Класифікація молодіжних організацій. Екологічний рух. Історія становлення та основні етапи формування екологічного руху. Основні функції та напрямки діяльності екологічних організацій. Екологічний рух та екологічна політика в Україні. Волонтерський рух: поняття та історія виникнення. Зміст, соціальна спрямованість, фінансові питання та організаційні форми волонтерської діяльності. Світовий досвід волонтерського руху. Волонтерські організації. Особливості волонтерського руху в Україні.

Тема 6. Революція як форма соціальних змін. Особливості революцій кінця XX – початку XXI століть

Революція як форма соціальних змін. Відмінні риси революції від інших форм політичної нестабільності (державний переворот, бунт, повстання, непокора, путч, громадянська війна, війна за незалежність, заворушення, соціальна напруга). Еволюція підходів до концепції «революції». Основні школи теорії революції. Ббіхевіористська школа (П. Сорокін), психологічна школа (Дж. Девис, Т. Гарр), структурна школа (Т. Скокпол) і політична (Ч. Тіллі). Характерні риси революції. Типологія революцій. Особливості революцій кінця ХХ – початку ХХІ століть. «Оксамитова революція»: поняття, характерні риси, особливості реалізації в різних країнах. Феномен «кольорової революції». Помаранчева революція в Україні. Революційні рухи в сучасному світі. Революція гідності.

ПЛАНИ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Невід'ємною складовою навчального процесу та важливою формою навчальної роботи у закладі вищої освіти є семінарське заняття. Вони проводяться з основних тем навчальної дисципліни і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях та під час самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.

Головною метою семінарських занять являється опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, навчання їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

До основних завдань семінарських занять відносяться наступні: закріплення у студентів теоретичних знань; оволодіння ними теоретичним апаратом, навичками усного і письмового опрацювання навчального матеріалу; залучення їх до науки, наукових досліджень; прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків; формування у них соціологічного світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами сучасності.

Семінарське заняття проводиться у формі дискусії на попередньо визначені питання, до яких здобувачі вищої освіти самостійно готують тези виступів. Кожне питання семінарського заняття повинно містити коротку постановку проблеми, доповідь мусить мати послідовне викладення науковою мовою та закінчуватися висновком.

Після закінчення викладення питання (термін доповіді може складати 5-10 хвилин) студент повинен вміти відповісти на поставлені питання аудиторії та викладача. Відповіді доповідача оцінюються як додаткові бали, так само й питання поставлені іншими студентами зараховуються їм як додаткові бали.

Кожне питання семінарського заняття обговорюється у вигляді дискусії (якщо проблема містить спірні питання) або підведення підсумків. Якщо аудиторія має доповнення, то вони також оцінюються як додаткові бали.

Під час семінарських занять викладач здійснює поточний контроль якості знань студентів, перевіряє виконану самостійну роботу. Завершується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі (доповіді, повідомлення, доповнення, зауваження, питання тощо) та нараховуються рейтингові бали. Також проводиться консультація щодо особливостей підготовки до наступного семінарського заняття.

Робота на семінарському завданні передбачає вільне володіння темою та активну участь у обговоренні. Вона може бути оцінена від 1 до 5 балів.

Семінар 1. Інновації як різновид соціальних змін

1. Поняття та основні форми інновацій. Інноваційна поведінка
2. Соціальний ефект інновацій та причини неприйняття їх суспільством
3. Протидія інноваціям. Поняття інноваційного конфлікту
4. Причини та особливості протікання інноваційних конфліктів
5. Шляхи вирішення інноваційних конфліктів та їх наслідки

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.

5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 2. Технічні, наукові, промислові революції та їх вплив на соціальне життя

1. Технічні революції та соціальні зміни
2. Значення наукових революцій для світового суспільного розвитку
3. Вплив промислових революцій на соціальне життя

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.

2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 3. Теорії індустріального суспільства.

1. Теорії «стадії економічного росту» (І. Росту).
2. Теорія «єдиного індустріального суспільства» (Р. Арон).
3. «Нове індустріальне суспільство» Дж. Гелбрейта.
4. Концепція «технологічного суспільства» Ж. Еллюля.

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>

9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін), Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 4. Теорії інформаційного суспільства

1. Поняття «інформаційне суспільство» в науковому дискурсі
2. Інформаційне суспільство у працях Г. Белла
3. Футурологічна концепція А. Тоффлера
4. «Мережеве суспільство» М. Кастеллса

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%>

D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf

8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 5. Глобальне суспільство

1. «Глобальне суспільство»: поняття, особливості становлення та розвитку.
2. Глобальне відкрите суспільство.
3. Глобальне громадянське суспільство.
4. Глобальне суспільство знань.

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.

5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 6. Особливості розвитку соціальних процесів в сучасному українському суспільстві

1. Соціально-економічні та політичні процеси: соціологічний аналіз
2. Демографічні та урбанізаційні процеси.
3. Соціальна структура та соціальна мобільність.
4. Соціокультурні процеси.

5. Вплив процесів глобалізації на розвиток сучасного українського суспільства

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць,

І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 7. Вплив процесів глобалізації на розвиток сучасного українського суспільства

1. Особливості залучення України в економічну глобалізацію
2. Прояви політичної глобалізації в українських реаліях
3. Інтеграція України в глобальну правову систему
4. Культурна глобалізація та Україна
5. Україна в глобальному освітньому просторі

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0>

%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81
%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf

8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 8. Волонтерський рух

1. Поняття та історія виникнення волонтерського руху.
2. Зміст, соціальна спрямованість, фінансові питання та організаційні форми волонтерської діяльності.
3. Світовий досвід волонтерського руху.
4. Волонтерські організації.
5. Особливості волонтерського руху в Україні.

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.

5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 9. Кольорові революції

1. Бульдозерна революція (Югославія, 2000)
2. Революція троянд (Грузія, 2003)
3. Революція тюльпанів (Киргизія, 2005)
4. Волошкова або джинсова революція (Білорусь, 2006)
5. Кедрова революція (Ліван, 2005) та пурпурна революція (Ірак, 2005)

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во

НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. 220 с. URL :
<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

Семінар 10. Гібридні війни як фактор соціальних змін

1. «Гібридна війна» як продукт постіндустріального суспільства: поняття, сутність, структура, ознаки
2. Гібридні війни у сучасному світі
3. Конфлікт на Сході України як приклад гібридної війни
4. Соціальні наслідки гібридних війн

Література:

1. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
2. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
3. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
4. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
5. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
6. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
7. Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL :
<http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>

8. Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : // <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
9. Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
10. Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Соціальні зміни як об'єкт вивчення соціології

1. Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізація», її місце в структурі соціологічного знання.
2. Поняття «соціальні зміни» у соціологічній науці, його співвідношення з категоріями «соціальна динаміка», «соціальний розвиток», «соціальний процес».
3. Ознаки, причини виникнення, рівні та характер соціальних змін.
4. Класифікація соціальних змін.
5. Мотиви неприйняття суспільством соціальних змін.
6. Інновації як різновид соціальних змін.

Тема 2. Еволюційні та циклічні теорії соціальних змін

1. Еволюційні теорії соціальних змін О. Конта, Г. Спенсера, Л. Уорда.
2. Еволюціоністські теорії в працях українських соціологів М. Ковалевського, М. Грушевського.
3. Неоеволюційний підхід до вивчення соціальних змін: Г. та Дж. Ленські, Л. Байт, Дж. Стюарт.
4. Циклічні теорії соціальних змін Н. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі.
5. Циркуляція еліт В. Парето.
6. Соціокультурна теорія П. Сорокіна.

Тема 3. Функціоналістська, конфліктологічна, діяльнісно-структурна концепції соціальних змін. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства

1. Функціоналістська модель Т. Парсонса та У. Огборна.
2. Класове суспільство К. Маркса.

3. Конфліктологічна модель Л. Козера та Р. Дарендорфа.
4. С. Гантінгтон про зіткнення цивілізацій у ХХІ ст.
5. Діяльнісно-структурні концепції соціальних змін: теорія морфогенеза М. Арчер, активне суспільство А. Етціоні, теорія структурації Е. Гідденса.
6. Поняття динамічного соціального поля П.Штомпки.
7. Теорії індустріального суспільства І. Ростоу, Р. Арона, Дж. Гелбрейта, Ж. Еллюля.
8. Теорії постіндустріального суспільства Г. Белла, А. Тоффлера, А. Турена, Г. Макклуюена, З. Бжезинського, М. Кастеллса, З.Баумана.

Тема 4. Теорії глобалізації

1. Початок розробки теорій глобалізації, поняття «глобальне» та «глобалізація».
2. Теорія світ-системи І. Уоллерстайна.
3. Теорії глобальної систем: «Наслідки сучасності» (1990 р.) Е. Гідденса та «Соціологія глобальної системи» (1991 р.) Л. Склера.
4. Модель «світової культури» Р. Робертсона.
5. Моделі глобального простору У. Бека і Г. Терборна.
6. Детериторіалізація соціального в теоріях А.Аппадурі та М.Уотерса.
7. «Глобальне суспільство»: поняття, особливості становлення та розвитку, види.

Тема 5. Соціальні процеси та соціальний розвиток

1. Соціальний процес: поняття, ознаки, класифікація.
2. Поняття «соціальний розвиток».
3. Соціальний прогрес та регрес як характеристики соціального розвитку.
4. Теорія соціального прогресу.
5. Управління соціальними процесами. Соціальна політика.
6. Особливості соціальних процесів в сучасному українському суспільстві.

Тема 6. Особливості процесів глобального розвитку в сучасному світі

1. Соціологічне трактування глобалізації, поняття «глобальний розвиток»
2. Основні тенденції та напрямки сучасних глобалізаційних процесів. Наслідки глобалізації.
3. Тенденції глобального цивілізаційного процесу: культурна поляризація, культурна асиміляція, культурна гібридизація, культурна ізоляція.
4. Вплив процесів глобалізації на розвиток сучасного українського суспільства.

Тема 7. Суспільні рухи як фактор соціальних змін

1. Суспільні рухи: підходи до визначення та основні парадигми.
2. Парадигма колективної поведінки.
3. Парадигма колективної дії або мобілізації ресурсів.
4. Парадигма «нових суспільних рухів».
5. Основні характеристики та стадії розвитку суспільного руху.
6. Причини виникнення та класифікація суспільних рухів.

Тема 8. Особливості суспільних рухів в сучасному світі

1. Протестні рухи: поняття, характерні риси, класифікація.
2. Протестний рух в Україні.
3. Молодіжний рух: поняття та особливості історичного розвитку.
4. Особливості розвитку та періодизація молодіжного руху в Україні.
5. Молодіжні організації: поняття, ознаки, функції, процес створення, класифікація.
6. Структура молодіжного руху. Студентський рух.
7. Історія становлення, основні функції та напрямки діяльності екологічного руху.
8. Екологічний рух та екологічна політика в Україні.

9. Волонтерський рух: поняття, історія виникнення, соціальна спрямованість, фінансові питання та організаційні форми.
10. Світовий досвід волонтерського руху. Волонтерські організації.
11. Особливості волонтерського руху в Україні.

Тема 9. Революція як форма соціальних змін. Особливості революцій кінця XX – початку XXI століть

1. Революція як форма соціальних змін, еволюція підходів.
2. Основні школи теорії революції: біхевіористська (П. Сорокін), психологічна (Дж. Девис, Т. Гарр), структурна (Т. Скокпол), політична (Ч. Тіллі).
3. Характерні риси та типологія революції.
4. Особливості революцій кінця XX – початку XXI століть.
5. «Оксамитова революція»: поняття, характерні риси, особливості реалізації.
6. Феномен «кольорової революції». Помаранчева революція в Україні.
7. Революційні рухи в сучасному світі.
8. Революція Гідності як новий тип революцій XXI століття

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Приклади тестів до змістового модулю 1.

1. В рамках якого підрозділу соціології вивчаються соціальні зміни

- А. Соціальна статика
- Б. Соціальна політика
- В. Соціальна динаміка

2. Що таке «соціальна зміна»

А. Постійний рух і взаємодія суспільства у різних соціальних сферах, в результаті якого проходять якісні зміни у системі людських стосунків, моральних норм, свідомості та їх еволюції

Б. Виникнення, деформація та зникнення певних елементів соціальної системи, трансформації її внутрішніх та зовнішніх зв'язків

В. Процес безповоротних змін соціальних об'єктів, внаслідок яких виникає якісно новий стан, що втілюється в трансформації його складу або структури, появи нових елементів і зв'язків із відповідними змінами функцій

Г. Розділ соціології, який досліджує закони розвитку і зміни соціальних систем

3. Основні групи причин, що приводять до соціальних змін

- А. Внутрішні та зовнішні
- Б. Об'єктивні та суб'єктивні
- В. Біологічні та соціальні

4. До якого виду соціальних змін відносяться «інновації»

- А. Еволюційні
- Б. Революційні
- В. Змішані

5. Що таке «структурні зміни»

- А.Зміни в характері взаємодії певних елементів соціальних систем
- Б.Зміна стандартів поведінки окремих елементів соціальних систем у конкретних ситуаціях реалізації соціальних функцій
- В.Зміни у взаєморозміщенні елементів соціальної системи

6.У чому суть еволюційних теорій соціальних змін

- А.Суспільства еволюціонують лише в окремих унікальних випадках
- Б.Будь-яка цивілізація переживає розквіт і неминучий занепад
- В.Розвиток людства уявляється як прямолінійний, постійний та незворотній процес руху людських суспільств від простого до складного

7.Від чого залежить еволюція суспільства на думку неоеволюціоністів Г. Ленські і Дж. Ленські

- А.Від релігійної складової суспільства
- Б.Від рівня розвитку технології і способу економічного виробництва
- В.Це об'єктивний процес, який не від чого не залежить

8.Які стадії проходить соціальна система у відповідності до циклічних теорій соціальних змін

- А.Зародження, розвиток, зрілість, занепад, руйнування
- Б.Зародження, руйнування
- В.Зародження, розвиток, зрілість

9.Хто був автором теорії «циркуляції еліт»

- А.Парето В.
- Б.Тойнбі А.
- В.Шпенглер О.

10.В чому суть теорії соціокультурної динаміки П. Сорокіна

А. Суспільство поділяється на еліту та нееліту, у свою чергу еліта включає два соціальні типи: «леви» та «лисиці»: зміна цих типів еліт при владі з певною періодичністю створює соціокультурну динаміку

Б. Соціокультурна динаміка – це циклічний процес зміни домінуючих культурних систем, перехід від однієї суперсистеми до іншої супроводжується радикальною трансформацією суспільства і нормативних зразків взаємодії, тривалими періодами соціальних і культурних криз, воєн, революцій

В. Історія будь-якої культури подібна до історії життя людини: народження – розвиток – зрілість – згасання – смерть, цей цикл і називається соціокультурна динаміка

11. Які соціальні системи відповідно до теорії А.-В. Етціоні є активними

А. Ті, що можуть цілеспрямованим чином діяти на середовище, свідомо плануючи, регулюючи та видозмінюючи водночас власну структуру

Б. Ті, що лише реагують на зміни в середовищі, адаптуються до них

В. Ті, що сформувалися в провідних державах світу

12. На чому робить акцент теорія соціальних змін У. Огборна

А. Вплив диференціації всередині культурної та соціальної системи на соціальні зміни

Б. «Циркуляція еліт» є ядро соціальних змін

В. Первинне значення для соціальних змін має матеріальна культура, вторинне – нематеріальна

13. В чому полягає суть теорії С. Хантінгтона

А. Конфлікт несе у собі позитивні функції для розвитку соціальної системи

Б. Розвиток світу характеризується зіткненням цивілізацій, яке замінило суперництво наддержав

В. Основною причиною конфлікту є відносини панування і підпорядкування

14. Хто з авторів запропонував «теорію структурації»

А.Гідденс Е.

Б.Арчер М.

В.Маркс К.

15. Що представляє собою феномен морального капіталу у теорії соціального становлення П. Штомпки

А.Офіційно закріплена моральна доктрина, що діє в рамках суспільства

Б.Фінансові активи, накопичені без порушень законодавчих норм

В.Готовність і бажання членів суспільства скористатися можливостями модернізації, включає у собі свободу, довіру, солідарність, лояльність, справедливість, взаємність

16. Хто ввів до наукового обігу поняття «глобалізація»

А.Американський соціолог Р.Робертсон

Б.Канадський дослідник М. Макклуюен

В.Американський економіст Т. Левітт

17. Які групи держав виділяє І. Уоллерстайн в межах світ-економіки

А.Центр, периферія

Б.Центр, напівцентр, периферія, напівпериферія

В.Центр, периферія, напівпериферія

18. Які чотири виміри глобалізації виділяє Е. Гідденс

А.Світова капіталістична економіка, система національних держав, світовий військовий порядок, міжнародний поділ праці

Б.Економічний, політичний та ідеологокультурний виміри

В.Глобальна інституціоналізація життєвого світу і локалізація глобальності

19. Хто з дослідників ввів до наукового обігу термін «глокалізація»

А. Робертсон Р.

Б. Гідденс Е.

В. Склер Л.

20. Які з цих категорій не були запропоновані У. Беком в рамках теорії глобалізації

А. Транснаціональний соціальний простір

Б. Глокалізація

В. Світове суспільство ризику

21. Хто з цих дослідників не розглядав глобалізацію як детериторіалізацію (втрату прив'язки соціальних процесів до фізичного простору)

А. Маркс К.

Б. Аппадураї А.

В. Уотерс М.

22. На чому робив акцент М. Маклюєн у своїй теорії постіндустріального суспільства – концепції «глобального села»

А. Наука стає безпосереднім фактором виробництва, у процесі раціоналізації праці наука трансформує капіталістичні відносини, так само як ринок трансформував феодальні

Б. Збільшується значення територій, саме володіння територією стає визначальним для розвитку соціальних структур

В. Технології комунікації – це вирішальний чинник процесу формування тієї або іншої соціально-економічної системи

23. Хто з дослідників запропонував теорію «програмованого суспільства»

А. Турен А.

Б.Белл Д.

В.Тоффлер Е.

24. Що таке «мережеве суспільство» за М. Кастельсом

А. Специфічна форма соціальної структури, що культурно, психологічно, соціально і економічно формується під впливом техніки та електроніки, зокрема в галузі обчислювальної техніки та засобів масових інформації

Б. Специфічна форма соціальної структури, що ґрунтується на горизонтальних соціальних зв'язках, характеризується збільшенням ролі інформації в житті суспільства та частки комп'ютерних комунікацій, створенням глобального інформаційного (комунікативного) простору, головну роль в якому відіграють не ієрархічні моделі, а соціальні мережі

В. Специфічна форма соціальної структури, що сформувалася в результаті дій не конкретних людей, а деперсоніфікованих сил і тенденцій

25. Кому належить теорія «індивідуалізованого суспільства»

А.Бауман З.

Б.Бжезінський З.

В.Бек У.

Приклади тестів до змістового модулю 2.

1. Що таке «соціальний процес»

А. Виникнення, деформація та зникнення певних елементів соціальної системи, трансформації її внутрішніх та зовнішніх зв'язків

Б. Постійний рух і взаємодія суспільства у різних соціальних сферах, в результаті якого проходять якісні зміни у системі людських стосунків, моральних норм, свідомості та їх еволюції

В. Процес безповоротних змін соціальних об'єктів, внаслідок яких виникає якісно новий стан, що втілюється в трансформації його складу або структури, появи нових елементів і зв'язків із відповідними змінами функцій

2.Що таке «соціальний розвиток»

А.Процес безповоротних змін соціальних об'єктів, внаслідок яких виникає якісно новий стан, що втілюється в трансформації його складу або структури, появи нових елементів і зв'язків із відповідними змінами функцій

Б.Постійний рух і взаємодія суспільства у різних соціальних сферах, в результаті якого проходять якісні зміни у системі людських стосунків, моральних норм, свідомості та їх еволюції

В.Виникнення, деформація та зникнення певних елементів соціальної системи, трансформації її внутрішніх та зовнішніх зв'язків

3.Які процеси відносяться до соціетальних(глобальних) соціальних процесів

А.Процеси функціонування таких соціальних інститутів, як системи управління, охорони здоров'я, освіти, виховання тощо

Б.Процеси урбанізації, адаптації, стабілізації

В.Процеси всесвітньо-історичного розвитку цивілізації; глибокі процеси економічних, демографічних, екологічних та інших змін

4.Що таке «соціальний прогрес»

А.Рух соціальних систем по низхідній лінії від більш розвинених до менш розвинених

Б.Процес безповоротних змін соціальних об'єктів, внаслідок яких виникає якісно новий стан, що втілюється в трансформації його складу або структури, появи нових елементів і зв'язків із відповідними змінами функцій

В.Тип розвитку суспільства, при якому суспільство в цілому або окремі його елементи переходять на більш високий рівень, стадію зрілості відповідно до об'єктивних критеріїв

5.Що є основною метою соціального управління

А.Забезпечення соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня життя, поліпшення умов праці і побуту людей, подальший розвиток демократії

Б.Вирішення соціальних задач за допомогою в організаційно-технічних, економічних і соціальних можливостей об'єкта управління

В.Забезпечення справедливої заробітної плати всім робітникам

6. Що таке «глобалізація» в соціологічному розумінні

А.Процес соціальної трансформації, у ході якої людські співтовариства поступово інтегруються у всесвітню соціальну систему

Б.Процес формування єдиного економічного простору

В.Процес формування світового уряду

7.Основні ідеологічні напрямки теорії глобального розвитку

А.Ліберальний, марксистський, культурологічний

Б.Позитивістський, неопозитивістський, марксистський

В.Соціологічний, політологічний, психологічний

8.Що з зазначеного не належить до характерних рис глобальних загроз

А.Відсутність єдиного центру формування глобальних загроз

Б.Загальносвітовий масштаб глобальних загроз

В.Географія глобальних загроз охоплює виключно країни третього світу

9.Основні ракурси глобалізації як соціального явища

А.Соціально-економічний (економічна глобалізація), соціально-політичний (політична глобалізація), мережевий (мережева глобалізація)

Б.Соціально-інформаційний (інформаційна глобалізація), соціально-науковий (наукова глобалізація), мережевий (мережева глобалізація)

В.Соціально-економічний (економічна глобалізація), соціально-політичний (політична глобалізація), соціокультурний (культурна глобалізація)

10. Що таке «глокалізація»

А. Інша назва культурної глобалізації

Б. Заміна традиційних зв'язків між людьми, які відбувалися переважно в межах локальних спільнот, зв'язками глобального масштабу, численними, безособовими і функціональними

В. Співіснування протилежних тенденцій до універсалізації та партикуляризації, спосіб, у якому ідеї та структури, що циркулюють у глобальному вимірі, адаптуються та змінюються відповідно до місцевих реалій

11. Що таке «суспільний рух»

А. Координовані масові протести під соціальними гаслами

Б. Неформальна складова соціальної політики

В. Сукупність колективних дій великої кількості людей, спрямованих на підтримку певних соціальних процесів і змін або на протидію їм

12. Як розглядають суспільні рухи прихильники парадигми колективної поведінки

А. Як невід'ємний елемент суспільно-політичного життя, постійний активний суб'єкт соціальних та політичних змін; виконує позитивну роль в демократичному суспільстві

Б. Як один із типів колективної поведінки людей, що виникає як реакція на соціальну напругу, пов'язаний із такими поняттями, як «натовп», «маса», «публіка»; відіграє дестабілізуючу роль у демократичному суспільстві

В. Як конфліктну дію, за допомогою якої культурні орієнтації, поле історичності трансформуються у форми суспільної організації

13. Хто з дослідників не дотримувався парадигми мобілізації ресурсів або колективної дії

А.Конт О.

Б.Зальд М.

В.Тіллі Ч.

14. Які стадії виділяють у розвитку суспільного руху

А. Стадія виникнення (стурбованості), стадія об'єднання (збудження), стадія формалізації і бюрократизації, стадія розпаду

Б. Латентна фаза, демонстративна фаза, агресивна фаза, батальна фаза

В. Пристосування, відхилення, протиборство, співробітництво, компроміс

15. Які особливості не характерні для «нових суспільних рухів»

А. Відсутність економічних чи політичних цілей, характерне використання тактики громадянської непокорності та мобілізації громадської думки

Б. Уникнення жорстких організаційних форм, провідна роль нових соціальних спільнот

В. Фінансування з боку комерційних організацій, антиглобалістські засади в офіційній риторичі, бюрократизація організаційних структур

16. Коли виникли перші дослідження, присвячені протестному руху, та з чим пов'язана їх поява

А. Кінець 80-х років ХХ століття, пов'язано з розпадом соціалістичного табору

Б. Початок 50-х років ХХ століття, пов'язано з оформленням біполярного світу

В. Початок 2000-х років, пов'язано з поширенням «кольорових революцій»

17. Які структури виступають виразником інтересів сучасного екологічного руху

А. Молодіжні угруповання

Б. Міністерства з охорони навколишнього середовища

В.Екологічні неурядові організації

18. Що з наведеного нижче не відноситься до функцій молодіжних організацій

А.Політична боротьба

Б.Об'єднання молоді на основі спільних інтересів

В.Виховна та комунікативна функції

Г.Забезпечення участі молоді у вирішенні як власних, так і загальнодержавних задач

19. Кого вважають засновником теорії революції як гілки соціальної філософії

А.Ферран А.

Б.Коперник М.

В.Маркс К.

20.Хто з дослідників є представником біхевіористської школи теорії революції

А.Сорокін П.

Б.Гарр Т.

В.Скокпол Т.

21.Що таке революція (відповідно до соціологічного підходу)

А.Боротьба за рівні права та проти привілеїв еліти

Б.Відносно несподівана, швидка і насильницька зміна старого офіційного порядку, за яким стоять окремі соціальні групи чи інститути і представляють його систему цінностей

В.Тріумф справедливості

22. У чому полягає гіпотеза пояснення революції Дж. Девіса, відома як «крива J»

А.Імовірність соціального вибуху є найбільшою не тоді, коли ситуація широких мас населення постійно погіршується, а тоді, коли тривалий період зростання очікувань та реального задоволення потреб змінюється коротким періодом різкого розчарування, протягом якого розрив між сподіваннями та реальними можливостями задоволення потреб поглиблюється і стає нестерпним

Б.Причини і результати соціальних революцій слід шукати в нерівномірному поширенні капіталістичної економіки та утворенні національних держав, а також в несприятливому становищі держави на міжнародній арені в умовах конкуренції

В.Революції – це не екстраординарні, виняткові явища, продовження політики іншими засобами, тобто різновид нормального політичного процесу, в якому різні групи прагнуть реалізувати свою мету шляхом завоювання влади

23.Що таке «оксамитова революція»

А.Ненасильницькі революції в країнах СНД в 2000-х роках

Б.Мирне повалення комуністичних режимів у 1989 – 1991 роках в країнах Центральної та Східної Європи

В.Протестні виступи в арабських країнах в XXI столітті

24.Що не можна віднести до особливостей «кольорових революцій»

А.Можливі лише в тих суспільствах, які ще не розподілені на класи за капіталістичним принципом або ще не усвідомили цього розподілу

Б.Формою революції є масові мітинги, демонстрації та пікетування, котрі проводить опозиція після виборів, результати яких не задовольняють опозицію

В.Характеризуються обов'язковими збройними зіткненнями з представниками влади

Г.Революція відбувається під антикорупційними та радикально-демократичними лозунгами, напередодні революції утворюються численні молодіжні організації

Д.Революція носить безкровний характер

25.Які риси не характерні для новітніх революцій другого десятиріччя XXI століття

А.Провідне значення електронної мобілізації

Б.Структурування протестного середовища за мережевим (неієрархічним) принципом організації

В.Зниження ролі контроліт як у каталізації революційних процесів, так і в їх управлінні, цілковита відмова від орієнтації на харизматичного лідера

Г.Ключове місце опозиційної політичної сили в розгортанні революційних процесів, прив'язка до виборів

Д.Переростання низових ініціатив і спонтанних утворень у повномасштабні громадянські структури, що стають локомотивом постреволюційних зрушень

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Теорія соціальних змін та глобалізації» формою контролю передбачає залік, який виставляється за результатами поточного контролю та виконаних самостійних завдань.

1. Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін та глобалізація», її місце в структурі соціологічного знання.
2. Поняття «соціальні зміни» у соціологічній науці, його співвідношення з категоріями «соціальна динаміка», «соціальний розвиток», «соціальний процес».
3. Ознаки, причини виникнення, рівні та характер соціальних змін.
4. Класифікація соціальних змін.
5. Мотиви неприйняття суспільством соціальних змін.
6. Інновації як різновид соціальних змін.
7. Еволюційні теорії соціальних змін О. Конта, Г. Спенсера, Л. Уорда.
8. Еволюціоністські теорії в працях українських соціологів М. Ковалевського, М. Грушевського.
9. Неоеволюційний підхід до вивчення соціальних змін: Г. та Дж. Ленські, Л. Байт, Дж. Стюарт.
10. Циклічні теорії соціальних змін Н. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі.
11. Циркуляція еліт В. Парето.
12. Соціокультурна теорія П. Сорокіна.
13. Функціоналістська модель Т. Парсонса та У. Огборна.
14. Класове суспільство К. Маркса.
15. Конфліктологічна модель Л. Козера та Р. Дарендорфа.
16. С. Гантінгтон про зіткнення цивілізацій у XXI ст.

17. Діяльнісно-структурні концепції соціальних змін: теорія морфогенеза М. Арчер, активне суспільство А. Етціоні, теорія структурації Е. Гідденса.
18. Поняття динамічного соціального поля П. Штомпки.
19. Теорії індустріального суспільства І. Росту, Р. Арона, Дж. Гелбрейта, Ж. Еллюля.
20. Теорії постіндустріального суспільства Г. Белла, А. Тоффлера, А. Турена, Г. Макклуюена, З. Бжезинського, М. Кастеллса, З. Баумана.
21. Початок розробки теорій глобалізації, поняття «глобальне» та «глобалізація».
22. Теорія світ-системи І. Уоллерстайна.
23. Теорії глобальної системи: «Наслідки сучасності» (1990 р.) Е. Гідденса та «Соціологія глобальної системи» (1991 р.) Л. Склера.
24. Модель «світової культури» Р. Робертсона.
25. Моделі глобального простору У. Бека і Г. Терборна.
26. Детериторіалізація соціального в теоріях А. Аппадурі та М. Уотерса.
27. «Глобальне суспільство»: поняття, особливості становлення та розвитку, види.
28. Соціальний процес: поняття, ознаки, класифікація.
29. Поняття «соціальний розвиток».
30. Соціальний прогрес та регрес як характеристики соціального розвитку.
31. Теорія соціального прогресу.
32. Управління соціальними процесами. Соціальна політика.
33. Особливості соціальних процесів в сучасному українському суспільстві.
34. Соціологічне трактування глобалізації, поняття «глобальний розвиток».
35. Основні тенденції та напрямки сучасних глобалізаційних процесів. Наслідки глобалізації.

- 36.Тенденції глобального цивілізаційного процесу: культурна поляризація, культурна асиміляція, культурна гібридизація, культурна ізоляція.
- 37.Вплив процесів глобалізації на розвиток сучасного українського суспільства.
- 38.Суспільні рухи: підходи до визначення та основні парадигми.
- 39.Парадигма колективної поведінки.
- 40.Парадигма колективної дії або мобілізації ресурсів.
- 41.Парадигма «нових суспільних рухів».
- 42.Основні характеристики та стадії розвитку суспільного руху.
- 43.Причини виникнення та класифікація суспільних рухів.
- 44.Протестні рухи: поняття, характерні риси, класифікація.
- 45.Протестний рух в Україні.
- 46.Молодіжний рух: поняття та особливості історичного розвитку.
- 47.Особливості розвитку та періодизація молодіжного руху в Україні.
- 48.Молодіжні організації: поняття, ознаки, функції, процес створення, класифікація.
- 49.Структура молодіжного руху. Студентський рух.
- 50.Історія становлення, основні функції та напрямки діяльності екологічного руху.
- 51.Екологічний рух та екологічна політика в Україні.
- 52.Волонтерський рух: поняття, історія виникнення, соціальна спрямованість, фінансові питання та організаційні форми.
- 53.Світовий досвід волонтерського руху. Волонтерські організації.
- 54.Особливості волонтерського руху в Україні.
- 55.Революція як форма соціальних змін, еволюція підходів.
- 56.Основні школи теорії революції: біхевіористська (П. Сорокін), психологічна (Дж. Девис, Т. Гарр), структурна (Т. Скокпол), політична (Ч. Тіллі).
- 57.Характерні риси та типологія революції.

58. Особливості революцій кінця XX – початку XXI століть.
59. «Оксамитова революція»: поняття, характерні риси, особливості реалізації.
60. Феномен «кольорової революції». Помаранчева революція в Україні.
61. Революційні рухи в сучасному світі.
62. Революція Гідності як новий тип революцій XXI століття

ОПИС ЗМІСТУ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання являються невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Теорія соціальних змін та глобалізація» та вагомою частиною самостійної роботи студента над матеріалами курсу. Контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється в індивідуальному порядку. Виконання студентом ІНДЗ є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу.

До критеріїв оцінювання *ІНДЗ* відносяться наступні: повнота та змістовність інформації, коректність формулювань, логічність; володіння матеріалом; творчий підхід, вчасне виконання.

Максимальна кількість балів, які можна набрати за виконання ІНДЗ, дорівнює 25 балам.

Приклади типових навчально-дослідних завдань з навчальної дисципліни:

1. Напишіть есе на одну з запропонованих тем.

а. «Глобальне суспільство як якісно новий рівень розвитку людської спільноти»

б. «Глобальне суспільство як загроза існуванню людства»

Обсяг – 2-3 сторінки. При оцінюванні буде звертатися увага на те, наскільки автору вдалося розкрити власне бачення проблеми, а не позицію дослідників з цієї проблематики.

2. Складіть таблицю «Соціальні наслідки гібридних війн (на прикладі Сходу України)» за запропонованою формою.

Поняття «гібридна війна»	
Гібридна війна – це ...	
Критерії гібридної війни	Їх прояви в конфлікті на Сході України

- - -	- - -
Соціальні наслідки конфлікту для України	
- - -	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань та умінь студентів відбувається за наступним розподілом:

Поточне тестування та самостійна робота										Поточне тестування	Сума	
Змістовий модуль №1 (семінари)					Змістовий модуль №2 (семінари)							ІНДЗ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	5	T8	T9	T10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
25					25					25	100	

T1, T2 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базові

1. Барабаш В. В. Молодіжний рух як об'єкт і суб'єкт реалізації молодіжної політики // Український соціум. 2004. № 1 (3). С. 119–130.
2. Богданова О. В. Демократизаційні соціальні рухи у контексті підприємницької індустріалізації (на прикладі США кін. ХІХ - поч. ХХ ст.) // Наукові записки. Т. 46. / Соціологічні науки. С.71-77.
3. Бузгалин А. В. Альтерглобализм: теория и практика «антиглобалистского движения». М., 2003. 256 с.
4. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посіб. К., 2001. 484 с.
5. Голдстоун Дж. К теории революции четвертого поколения // Логос, 5 (56), 2006. С. 58-103.
6. Головаха Є., Горбачик А. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007 роки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008.
7. Головаха Є., Паніна Н. Соціальні зміни в Україні: пострадянська деінституціалізація й особливості становлення нових соціальних інститутів // Політична думка. 2001. № 4.
8. Загребина А. В. Публика как социальная общность: пионерские исследования Г. Тарда // Социологические исследования. 2010. № 3. С. 139–145.
9. Здравомыслова Е. А. Социологические подходы к анализу общественных движений // Социологические исследования. 1990. № 7. С. 88–93.
10. Зубок Ю. А. Самоорганизация в проявлениях молодежного // Социологические исследования. 2009. № 1. С. 78–88.
11. Ісакова Т. О. Колективні ідентичності та соціальні рухи в інформаційному суспільстві // Стратегічні пріоритети, №4 (25), 2012. С. 82-88.

12. Іщенко В. О. Сучасні дослідження суспільних рухів: головні теоретико-методологічні підходи // Соціальні виміри суспільства. К. : Інститут соціології НАНУ, 2006. С. 183–194.
13. Іщенко В. Проблема ідеології в соціології суспільних рухів // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 3. С. 188–199.
14. Камінська Л. Ф. Теоретичні підходи до дослідження суспільних рухів // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. / Соціологія. 1-2/2010. С. 91-93.
15. Катаєв С. Л. Сучасне українське суспільство: навч. Посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 200с.
16. Кирдина С. Г. Социальные изменения // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 480–483.
17. Кирдина С. Г. Тенденции социальные // Социологическая энциклопедия / Гл. ред. В. Н. Иванов. М., 2003. Т. 2. С. 621–622.
18. Климов И. А. Социальная мобилизация – морфогенез структуры и действия // Россия: трансформирующееся общество / под ред. В. А. Ядова. М. : Изд-во «КАНОН-пресс-Ц», 2001. С. 328–336.
19. Ковтуненко Е. С. Соціальні зміни: поняття та види // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2002.
20. Колодій А. Про феномен революції в контексті сучасності // Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії. 2014. № 5.
21. Костин В. А., Костина Н. Б. Социальные изменения в концепциях исторического процесса // Социологические исследования. 2000. №3.
22. Кудринская Л. А. Добровольческий труд: сущность, функции, специфика / Кудринская Л. А. // Социологические исследования. 2006. № 5. С. 15–20.
23. Павлова Т. В. Социальные движения как фактор трансформации институциональной среды: проблемы теории // Политические исследования. 2008. № 5. С. 113–124.

- 24.Примуш М. В. Загальна соціологія: навч. посіб. К.: ВД «Професіонал», 2004. 592 с.
- 25.Резнік О. Динаміка чинників протесних практик населення України // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 3. С. 100–125.
- 26.Сасіна Л. О.; Мажник Н. А. Теорії соціальних змін. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18918/1/%D0%A1%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf>
- 27.Симончук О.В. Соціальні рухи як механізм створення нових соціальних інститутів. URL : <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/11/2004>
- 28.Смелзер Н. Проблема соціології. Георг-Зімелівські лекції, 1995 . 2003. 128 с.
- 29.Сокурянська Л. Г. Студенство на шляху до іншого суспільства: ціннісний дискурс переходу // Український соціум. 2004. № 1 (3). С. 48–55. 54
- 30.Социальные движения // Ю. Г. Волков, В. И. Добреньков, В. Н. Нечепуренко, А. В. Попов. Социология: Учебник / Под ред. Ю. Г. Волкова. М., 2000. С. 458–468.
- 31.Соціальні зміни та соціальні процеси // Соціологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. В. Г. Городяненка. К.: ВЦ “Академія”, 2002. С. 157–175.
- 32.Стегній О. Г. Екологічний рух в Україні: соціологічний аналіз. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2001. 243 с.
- 33.Стегній О. Г. Соціологічне прочитання природи : посіб. К. : ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2012. 436 с.
- 34.Теорія соціальних змін: Сучасні соціологічні концептуалізації (колектив авторів: П.В. Кутуєв, О.В. Богданова, М.І. Клименко, Т.В. Коломієць, І.В. Мацко-Демиденко, О.Л. Якубін). Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. 220 с. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18464>

- 35.Тілі Ч. Державне ресурсовилучення і демократія // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 4. С. 38–42.
- 36.Турен А. Общественные движения: особый объект или центральная проблема социологического анализа // Возвращение человека действующего. М. : Научный мир, 1998. 204 с.
- 37.Тысячнюк М. С. Новые подходы к анализу трансграничных общественных движений в условиях глобализации // Журнал социологии и социальной антропологии. 2010. № 3. С. 38–62.
- 38.Тэрнер В. Ритуальный процесс. Структура и антиструктура // Символ и ритуал. М. : Наука, 1983. С. 168–263.
- 39.Халий И. А. Современные общественные движения: инновационный потенциал российских преобразований в традиционалистской среде. М. : Институт социологии РАН, 2007. 300 с.
- 40.Яницкий О. Н. Социальные движения в современном обществе: вопросы теории // Социологические исследования. 2013. № 3. С. 50 – 59.

Допоміжні

1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли: Пер. с фр. М., 1993.
2. Бауман З. Мыслить социологически. М., 1996.
3. Бауман З. Социологическая теория постмодерна // Человек и общество: Хрестоматия / Под ред. С. А. Макеева. К., 1999.
4. Бек У. Общество риска: на пути к другому модерну. М.: Прогресс-Традиция, 2000.
5. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. М., 2000.
6. Бергер П. Капиталистическая революция (50 тезисов о процветании, равенстве и свободе). М., 1994.
7. Блумер Г. Коллективное поведение // Американская социологическая мысль. Тексты / под ред. В. И. Добренькова. М., 1996. С. 166–212.
8. Будон Р. Место беспорядка. Критика теорий социального изменения. М., 1998.

9. Бурдьё П. Практический смысл. М., 2001.
10. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / Под ред. В. Л. Иноземцева. М., 2003.
11. Гидденс Е. Социология / пер. з англ. К., 1999. С. 578-616.
12. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. М., 1996.
13. Луман Н. Глобализация мирового сообщества: как следует понимать современное общество // Социология на пороге XXI века: Новые направления исследования. М., 1998.
14. Ослон М. Логика коллективной дїї: суспільні блага і теорія груп. К., 2004.
15. Парсонс Т. О структуре социального действия. М., 2002.
16. Парсонс Т. Функциональная теория изменений // Американская социологическая мысль. Тексты / Под ред. В. И. Добренькова. М., 1994. С. 464–480.
17. Ритцер Дж. Современные социологические теории. СПб., 2002.
18. Сорокин П. Социокультурная динамика и эволюционизм // Американская социологическая мысль. Тексты / Под ред. В. И. Добренькова. М., 1994.
19. Тойнби А. Постижение истории. М., 1991.
20. Турен А. Возвращение человека действующего. Очерк социологии. М. : Научный мир, 1998.
21. Уайт Л. Энергия и эволюция культуры // Антология исследований культуры: Т. 1. Интерпретация культуры. СПб., 1997. С. 439–498.
22. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? // Политические исследования. 1994. № 1.
23. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. М., 1993.
24. Штомпка П. Социальное изменение как травма // Социологические исследования. 2001. № 1.
25. Штомпка П. Социология социальных изменений. М., 1997. 223 с.
26. Штомпка П. Социология социальных изменений. М., 1997.

27.Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование в обществе. Сравнительное изучение цивилизаций. М., 1999.

28.Элиас Н. О процессе цивилизации. Социогенетические и психогенетические исследования. М.; СПб., 2003.